

GLAS MALOG PUKA

≡ GLASILO ORGANIZOVANIH RADNIKA. ≡

Izlazi svakog petka. — Godišnja cijena za zemlju poštom Kr. 3, Van države Kr. 4. — Pojedini broj 4 pare. — Pisma se šalju na urednika D. GLUMOA štamparskog radnika Šibenik. — Rukopisi se ne vraćaju, a neplaćena pisma ne primaju se.

Nakladnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: F. Pasinovich. — Splitska Društvena Tiskara.

A VJERA?!

I kršćanin, plemeniti i sveti čovjek, unuk onijeh boraca, čija je krv na potoke a za nauku Velikog Učitelja natapala arene i amfiteatre rimske, taj nekoć u borbi za Krista, branioe vebne ideje: jedinstva, bratstva i slobode, jurnut će napred u boj, da oštricom mača svoga probije nevino i plemenito sree brata, prijatelja, roditelja svoga.

I krv će se proliti; i ljudstvo, kršćani, ko krvožedna zvjerad klati će se. A vjera, namjesnici i zenice Kristove, a peta zapovjed božja „Ne ubij!“ — zaboravit će se. Da zaboravit će se, jer se mora zaboraviti, jer to zahtjeva, to hoće drugi još veći bog i kralj kapital.

I zbilja bataljuni i mase do zuba oboružanih robova proletraca, branitelja „vjere i domovine“, prije tog svetog boja a pod vedrim nebom na širokom polju možda i posljednjim putem pokleknut će da iz ruku Kristova namjesnika primi „Jaganjca božijega“. Pokleknut će da svetom vodom i čudotvornim moćima blagoslovi oštricu mača svoga, kap blagoslovi da pade na topovsku cijev i ubojito tane, e da blagoslovljeno i nakadjeno ko užareni vulkan siplje vatru granata, ruši i obara nebrojene bataljone neprijatelja „vjere i domovine“. A namjesnici i zenice Kristove? Bodrit će i sokolit tužnog i nevoljnog proletarca, koji na vjeke moguće da ostavlja svoji rod i dom.

Nenavična, moguće podučavat će ga kako da strijela u brata svojega. Rasplakana moguće tješit će ga, nagovarat, patriotično vjerskim predikama punim ratobornosti opojit, fanatizovat će ga, a on do pred malo bijedni i strpljivi Job, nedužan, nenavičan misliti i raditi zlobno bratu svome išta na žao počiniti, ohrabren ratobornim riječima svetih otaca, do pred malo umiljato janje, sada ko vuk, do pred malo plemeniti čovjek, kršćanin, sada kao barbar, poganin, nemilosrdan bez čustava uz zamamljivu svirku glazbe i krike domovini i vjeri ko lud, fanatičan juri napred u boj, za vjeru i domovinu, oštricom mača svoga probiva bratsko sree, krv bratsku lijeva, ubija. Grozne i užasne to su misli. — Misli koje u sreću i duhu ljudskom proizvodjaju zgražanje, misli s kojih prosvjed i prokletstvo dopire do piedestala

Velikog Učitelja, čija sveta i po čovječanstvo spasonosna nauka, nauka vječne pravde, bratske ljubavi patvorena, rastrovana, krivo tumačena, a sa strane Njegovih istih namjesnika izrabljivana, u razna sredstva za postignuće raznih ciljeva onih ciljeva čijom zaslugom dandanas u XX. vijeku eto devet desetina čovječanstva niti živi ljudski i čovječno niti uživa plodove te nauke već moralno, ekonomno, socijalno i kulturno robuje, plazi i propada.

Jer zbilja, vjera, dogma, crkve i razna otajstva utemeljena kao sredstva za oplemenjivanje ljudskog po naravi samoj živinskog i strastnog duha, kao sredstvo snošljivosti, uzajamnog pomaganja, ljubavi i mira za postignuće zemaljske sreće, slobodnog i nesputanog živovanja, danas i ta sredstva oduzeta malom puku, u rukama su kapitalističke nemani i njihovih farizejskih saveznika. Rastrovana, u interesu samog kapitalizma tumačena, protive se, u borbi s najprimitivnijim zakonima prirode, zakonima slobodnog života i razvitka.

Ovakovo tumačenje, izrabljivanje i trgovanje nauke Velikog Učitelja, sa strane istih namjesnika njegovih, apoštola te nauke, može li služiti pravoj svrsi, oslobodjenju malog puka ili proletarijata iz ove doline nepravde, robstva, vapaja i suza?

Mislimo da ne može. I mali puk, uboga i od od svijuju zapuštena raja, proletarijat, dandanas ponukan činjenicama, kada se je počeo buditi, osvješćivati i zahtjevati svoja prava koja nijesu vlastitost kapitalizma, već prava prirodna, svakom živom stvoru zajamčena a ponajbolje tumačena u nauci Velikog Nazarenea, dandanas taj dojučerašnji duševni slijepac, koji se je zadovoljavao korom dobačena hljeba, dandanas kad zahtjeva svoja prava u borbi s kapitalom nazvan je buntovnikom, veleizdajnikom, neznabošcem, dandanas u XX. vijeku u borbi za svoja prava izložen je progonstvu i tamnicama, čekaju ga i vješala. I dandanas, nakon toliko vijekova i decenija izrabljivanja i izsisavanja pučkih prava, proletarske krvi, a to upravo sa strane onijeh koji se vješto prikazivahu kao učitelji puka i apoštoli vjere, proletarijat, nakon toliko i toliko krvavih iskustava, došao je do uvjerenja, stvorio je zaključak da sve dosadašnje vjere i sekte bazirane i udešene u prilog proletarskih Drakona

i tirana, da sve te vjeroispovjesti nemaju smisla za proletarijat, protivne su proletarskim željama, a brane, u prilog su samo izrabljivačima malog puka. Socijalizam toga radi ide za tim da sruši i uništi dosadašnji način mišljenja već da stvori onaj i onakav koji će se bazirati na poštivanju svačijih prava, novi sistem po kojem će proletarijatu biti omogućen slobodan i neodvisan život, sistem odgovarajući svrsi proletarske borbe, sistem oslobodjenja proletarijata iz čeljusti klerikalne i kapitalističke aždaje. I upravo tim ciljem, proletarijat će stajati čvrsto i neoborivo na braniku svojih prava.

Za uzpostavu svojih prava neće ljubiti skute svojih izrabljivača, neće se prepasti od njihovih prijetnja i grožnja, rado polaziti će tamnice, a bude li i to malo, rado, vedra čela, uvjeren da se bori za sveto svoje pravo, pravo kruha i slobode, rado bataljuni proleterača poći će i na vješala. Borit će se, žrtvovat, stradati će, al konačna pobjeda posvetit će i ovjenčati za vjekove te hrabre bore i žrtve. Jer kao što silni rimski carevi, (mnogo silniji i moćniji nego li naši današnji izrabljivači) uza svu svoju silu, nasilja, progone sustavili nisu, već su dapače podlegli u borbi sa česticom robova, tadašnjih kršćana, tako isto i mi današnji proletarijat, moderno roblje, uvjereni o istinitosti i svetosti proletarskih naših prava, energično ćemo se boriti protiv tih modernih Nerona i Faraona. *Leonida.*

Šibenik, 17. ožujka.

Ovih dana „Savez mjesnih radnika“ održavao je društvenu skupštinu. Tajnik D. Glumac nakon 1 satnog pozdravnog govora iznio je sav dosadašnji rad Saveza iz kojega vadimo najinteresantnije stavke, budući da nam prostor lista ne dozvoljava da izvjestimo o svemu potanko.

Požrtvovnošću i živim radom naših drugova — reče — pokrenut je naš list. I danas nakon 5 mjeseci uza sva nastojanja i pregnuća sa strane raznijeh neprijatelja malog puka, list ne samo što nije na žalost njihovu propao, već se je proširio, tako da danas ima 1600 svojih čitaoca. Tim brojem možemo biti doduše zadovoljni, kad još možemo pohvalom se izraziti o nekim našim drugovima, koji i novcem nisu uzmanjkali. I tako našem listu, od kojeg se čutila velika potreba, osiguran je opstanak. Ali nije samo to dostatno. List treba da se proširi, format da se poveća. I upravo za to svi drugovi bez razlike treba da nastoje oko sakupljanja predplatnika. Kao što treba da se po mogućnosti upišu kao redoviti podupirači sve dotle dok listu ne bude garantovana egzistencija. Govornik raz-

laže znamenitost štampe u današnjim prilikama. Prelazi zatim na drugu tačku. Crta nevolje i kukavne radničke prilike. Govori o sredstvima poboljšanja današnjeg stanja. U to ime stavlja neke predloge između kojih i povećanje nedjeljnog prinosa. Članu koji je tekom 53 nedjelje ili godinu dana redovito plaćao članarinu, u slučaju bolesti ili bezposlenosti za 4 nedjelje podati će se i to nedjeljno po 3 krune, da barem ne bude oskudjevao kruhom. Nastojati nam je da se čim prije naše struke centraliziraju s Bečom i Trstom, jer će onda podpora biti veća.

Svršavajući ponovno pozivlje radništvo e da ono iz svih sila uznastoji oko organizacije svih struka. Što se uprave tiče, reče, ista će nastojati da svjesno vrši svoju dužnost, a do vas drugovi stoji, da ju pomazete u borbi za radnička prava. Sa poklikom: Napred drugovi, na rad za naše društvo, svršava skupština.

Iz Bosne i Hercegovine.

SARAJEVO.

Iz krugova obučarskih radnika.

Danas, kad svi strukovni, a većim djelom i nestrukovni radnici nastoje oko toga, da si izgrade čvrste bojovne organizacije, pomoću kojih će postepeno svoje bjedno stanje poboljšati, opaža se među obučarskim radnicima veliko mrtvilo. Obučarski su radnici u Sarajevu doduše većinom svi organizovani, ali se od nekog vremena opaža velika labavost i nemar članova. Razlog te labave organizacije leži u tome, što se obučarski radnici ne mogu nikako da otrusu starih predrasuda, što ih sve više i više baca natrag, u lošije stanje. Obučarski radnici, koji u svakom pogledu, kako zasluge i radnog vremena, tako i drugim radnim uređenjima, stoje mnogo slabije od ostalih strukovnih radnika, kada još uvijek ne mogu da pojme, što se jednom valjanom organizacijom postići može. Sva nastojanja nekolicine požrtvovnih drugova, da se radnici privedu organizaciji i da se ista što disciplinarnije uredi, ostaju skoro uzaludna. Što više, kada i među samim članovima nije organizacija naišla na pravo shvaćanje. Nemarnost, lične zadjevice i protuslovlja na dnevnom su redu.

Svi obučarski radnici, bez razlike, bili oni članovi ili ne bili, uvidjaju, da je ovo sadašnje stanje bjedno i nesnosljivo, da su nagrade slabe, da je radno vrijeme nesredjeno itd. Ali, usuprot tog uvidjanja, odziv za sredjenje organizacije — vrlo je slab.

I s toga baš, radi nesredjenosti, postojeća obučarska organizacija nije u stanju da što djelotvornije poradi za boljitak svojih članova, nije u stanju poduzeti žilave borbe s našim izrabljivačima, te pitanja pojedinih članova: hoće li se što ove godine na korist radnikâ obučara poduzeti — postaju suvišna.

Drugovi obučarski radnici! Na stranu sa ličnim zadjevicama, na stranu sa starim običajima sebičnosti, jer to u bojovnu organizaciju ne spada. Ako istinski mislite na popravku vašeg stanja raditi, bacite se na posao oko uredjenja svoje organizacije, pomoću koje jedino možete postići bolje uvjete rada. Stojati u raz-

rednoj borbi a ujedno privilegovan biti kod poslodavca — nemoguće je, te se time krnji samo opći interes svih radnika i slabi moć organizacije.

Stoga drugovi, budite iskreni jedan spram drugoga, bacite umišljenost na stranu i tako ćete moći stvoriti valjanu organizaciju, a sa istom i bolje radne uvjete. Još je vrijeme da se sve to popravi, a sada je za to čas.

Mahnitanje vlastodržaca. Već dvije godine postoji organizacija u Bos. Gradiški. Prem je u tom mjestu broj radnika vrlo malen, ipak se je organizacija lijepo razvijala. Od nekog vremena ustala je sva građanska garda protiv organizacije. U tom mahnitanju ne žacaju se ni najpodlijih sredstava protiv radništva. Građani (većinom trgovci Srbi) denunciraju organizaciju na najpodliji način, nazivajući organizaciju svakakvom. Kotarski pristav Stojić, pripravan je naravski uvijek na denunciaciju trgovaca i poslodavaca, da okrivljuje organizaciju (nedavno je bio dao zatvoriti prostorije organizacije) i da je progoni. U ostalom i veliko i malo ustaje protiv organizacije i to sve tako nedostojnim sredstvima, koja ne možemo u ovom broju iznositi. No ako dalje ovako potraje, iznijet ćemo sve te denunciacije, da se vidi moral tih ljudi.

Na isti način služi se i katolički župnik Fra Ambrožija, koji je najprije zagrmio sa prodikaoince na socijaliste a onda je sve članove (katoličke vjere) pozvao sebi u stan i zaprjetio im, da će ih isključiti iz vjere ako se ne ispisu iz organizacije, podnesavši im nekakav spis na kojeg su se morali potpisati. Ovo je zbilja skrajnost, koje se crna zaglupljivačka svojta hvata. Razumije se, da je naišao na slabe još drugove, te mu je upalilo, ali to mu neće uspjevati, jer će radništvo konačno uvidjeti, da su današnji Kristovi namještenici sluge kapitala, a protivnici radništvu, dakle i „bližnjemu svomu“. Mnogi ovakovi kukaju za vremenom „inkvizicije“ ali odzvonilo je. Dvadeseti vjek razbit će i ove zadnje trake tmine i učiniti kraj duševnom zarobljivanju. Gospodo, uzaludan vam je svaki trud i svako podlo sredstvo, narodna svijest bit će pobjeditelj.

Javna politička skupština obdržavala se u Hadžićima u nedjelju 7. marta, kojoj je prisustvovalo oko 300 naših drugova većinom seljaka. Na skupštini govorio je drug V. Pogačić o protunarodnom radu građanskih stranaka i njihovih pojedinih dembelana, koji narodu samo sipaju lug u oči. Zato drugovi seljaci prionite uz radničke organizacije, još bolje posjećivajte socijal-demokratske skupštine, jer samo na njima ćete nešto dobroga zapamtiti, te sebi i svojoj djeci koristiti, jer neće vam zidovi šumarskih i žandarskih zgrada nikakovu dobrobit, dok škole, koje bi trebali mjesto onih kasarna — hvala bogu i nemamo. Nakon govora druga Pogačića, pročitan je brzojavni pozdrav drugova iz Sarajeva, te je skupštini predložena rezolucija o programu socijal demokratske stranke, koja je jednoglasno primljena i na oblast priposlana.

Štrajkovi i bojkoti!

Buduć su radnici soboslikari (maleri) i pekari u Spljetu pred pokretom, javlja se drugovima da tamo posla ne primaju.

Krojački i kožarski radnici neka ne putuju u Sarajevo, jer se tamošnji drugovi nalaze pred pokretom.

U Sarajevu je bojkotirana krojačka radnja g. Celjaka još godine 1907. i bojkot još uvijek traje.

POLITIČKI PREGLED.

Socijalistička pobjeda u Italiji. Na 7. o. mj. bili su u Italiji politički izbori, uz povoljan rezultat po socijalističku stranku. Socijalisti osvojiše 31 izborni kotar, a u 27 kotara dolaze u užu izbor, a ima izgleda, da će od tih većina izaći, tako da bi mogla socijalistička stranka brojiti preko 50 zastupnika. Klerikalno-vladina stranka slabo je prošla. Gorke li ironije! Baš ovog puta bili su klerikalci složno pokušali, da jurišem osvoje sve kotare! Silni broj popova i fratara opazilo se na biralištima: crne čete gavranu, mirišuće po sakristiji, pomamno se bacale na izborne žare kao na strvine. Htjeli osvojiti parlamenat, to bi značilo: glad, reakcija i propast zemlje. To je uprav i maklo socijalističke redove kao i sve prave demokrate i glasovali složno, kompaktno.

U Kopenhagenu — glavnom gradu Danske — bili su na 20. o. mj. gradski izbori. Glasovale su — prvi put — i žene. Izabrano je 20 socijalista, od kojih dvije žene i 12 radikalnih naprednjaka. Vlada je izvukla vrlo tanak kraj. Vidite, gdje je civilizacija i prosvjeta, i žene su s nama. A kod nas ljudi biraju popove kao za okladu. Velika li je moć civilizacije, ali je još veća moć tmine.

I Egipat dobiva ustav a to na pravom demokratskom temelju! A u Bosni i Hercegovini? Tamo Austrija uvadja jezuite i svakovrsne crne bande ali ne daje ustavnih sloboda. Možda će narod tako prije sazrijeti u napredku, kulturi i blagostanju. Dvije sramote civilizovane Evrope: Rusija i Bosna-Hercegovina.

DOPISI.

DUBROVNIK. — (Fratar Tadin prdeljusk an). Prošle subote u jutro bio je fratar Tadin prdeljusk na sred „Place“ od urednika „Crv. Hrv.“ Dr. M. Medinija radi gnjusnih izraza objelodanjenih u popovskom listu: „Prava Crv. Hrv.“ Dobro mu stoji!

On je i nama dobro poznat još u ono vrijeme kad je naš drug E. Kristan držao nekoliko konferenca u kazalištu a fratri Tadin i Talija držali kontraditorij nu nijesu ga mogli nikako pobiti. Videći neuspjeh, počeli su onda vriježjati naše prve borbe, ali da nijesu pobjegli, taj dan bi im ostao dobro u pameti.

Kazalište. Početkom ovoga mjeseca stiglo je društvo „Osječkog Hrv. Kazališta“, koji će davati opere, operete i drame. Predstave su počele 4. o. mj., ali za nas kao da i ne postoji. Ovo kazašte zgradjeno je jedino za dubrovačka vlastela i zato galerije nema gdje bi radnik mogao postignuti potrebitu naobrazbu. Cijene pak na plateju tako su visoke, da je nemoguće i pomisliti na pohadjanje s naše strane. Zašto nebi naša velikodušna gospoda se brinula da se sagradi i jedna galerija? Mjesta bi bilo dostatno kad bi se pregradio treći red loža koji je i onako malo posjećivan te uhvatiti i razmjerni prostor koridura. Time bi nastalo prostora za 200 osoba, a time bi se odstranile poteškoće, na koje nailaze ista kazališna društva, jer ona polažu najveću nadu na nju, pošto znadu da im ova daje najveću korist.

Ali našoj gospodi smeta trošiti, ta šta je njima stalo za niži stalež, dosta je da oni sami uživaju sve ugodnosti, a radnik neka živi u tmuni, za nj i ne postoji svijet.

A ti radniče ipak slijediš i nadalje stope tvojih „domovinskih“ branitelja?! Budi uvjeren da ćeš slije-

deći gospodu uvijek ostati rob kao što si i danas! Koliko bi bilo bolje da otvoriš oči i da se jednom stane na put današnjoj nepravdi koja nas svaki dan na gore tjera.

Mi smo, odnosno naši stari drugovi sagradili kazalište, a sad se pitaj, kad sve to vidiš — za koga? Da li u nj idu nasljednici onih, koji su za nj kamen i drugo donosili ili naprotiv oni, koji ni jednoga truna prašine ne donesoše za maltu pri kazališnoj gradnji? Da, upitaj se radniče! I probudi se!

VIJESTI.

Nema osobne slobode. Gle, ta mi smo u ustavnoj i slobodnoj Austriji! Pa zar ni u njoj nema osobne slobode? Ne, nema! Evo dokaza: Neki dan razgovarao jedan drug zidar u društvu sa svojom suprugom i sa drugom Jurišićem pred njegovom brijačnicom. Redaru se to nije svidjelo, poznavanje zakona mu je deveta i lijepo zidara i ženu mu odvede na općinu kao skitnice. Na općini se je ispostavilo, da je taj zidar već nekoliko mjeseci u Šibeniku zaposlen i uz upite jeli socijalista, ta nijesu socijaliste bogovi, mi se njih ne bojimo — bio je pušten na slobodu. Nije se čuditi kozaku-redaru, ali se je čuditi načelniku da u redarstvenu službu prima ljude tako surove, bez da poznaju zakon. Pa nek i to bude, ali što ih bar ne upozori, da smo u Austriji, da je u Austriji zajamčena osobna sloboda. Nu kako nam se čini, načelnik se boji svojih slugu, pa im pušta na volju, jer on i tako nikomu za ništa ne odgovara, niti računna polaže.

Ovakova šta može se dogoditi samo u Šibeniku i to pod erom Krstelja, Rešetara i Dulibića. Prolaznici nekidan čudom se čudili na galopnu trku trojice kozaka šibenskog kozačkog hetmana načelnika dra. Krstelja. Znatiželjan svak je pohitio vidjeti tog sretnika, koji će upasti u ruke hrabrih kozaka. I zbilja kozaci odmaškoše u jednu ulicu a plijen njihov bio je brat bivšeg načelnika Stojića, kojega današnja uprava skotrljala je sa tribine oca domovine i naroda a na njegovo mjesto postavila dičnog borca za narodna prava Dr. Krstelja. Za što je g. V. Stojić odveden u slipić? Za volju naduvene birokracije i ništa drugo, za volju šibenskih otaca domovine, jer V. Stojić gradjanin i posjednik nije htio prigibati šiju i klipsati pred šibenskim najvećim Hrvatom dr. Krsteljem, kome je hrvatstvo napunilo nekoć prazne žepe zlatnim dukatima.

Šibenska tvornica karbita kukavnom nadnicom ne samo što izrabljuje radnike, već takodjer i djecu. Višu vlast kao da ne boli glava s tog nepravdnog izrabljivanja djece sa strane gospode Kesedžija. Ta nisu to činovnička ili gospodska djeca, a za druge što ih je briga. Pa ni činovnička struka spomenute tvornice ne prolazi najbolje kako nam kažu. Pa kad je tako, zašto se ne organizuju, te svi ukupno ujedinjeni ne zaištu priznanje svojih prava?

Korizmene duhovne vježbe. Na 8. o. mjes. don Slavko (Radoslav) Rilov i Filomena Perkut iz Kaštel-Kambelovca unajmiše jednu sobu u svratištu Matas u Spljetu i tu ostadoše, zaključavši se, od 9 i po sati jutro do 2 sata poslije podne. Tu su pali jedan drugomu u slatki zagrljaj a on je obasipao poljubcima i milovanjem, a dalje . . . ta molili su očenaše. Za nas, koji imademo oči da vidimo — to je sasna prirodna stvar, ta i pop je čovjek i ništa više, ako ne manje. Zato dajte mu ženu, to je ljudski, to je moralno

pa se neće događati razni skandali, pa ne će vršiti svoje pohote na nevinoj dječici. To je ono, što te mora zgaditi, ako nisi popovskog morala. Narode, otvori oči! Pogledaj kome se ti ispovjedaš, pogledaj pred kime klečiš, pogledaj koga toviš i hraniš. I kad ti ovi popovi, gnjusni do nutrine svojih kostiju, hoće da te uče o moralu, zapitaj ih o kojem moralu smiju da govore? O moralu licumjerstva, varke, gnjusobe, orgija, laži, kleveta, zaglupljivanja? O kojem moralu?

Ne vjeruje u čudo. Ovih dana dogodio se u Spljetu interesantan slučaj. Nekom fratra izjeli su na parobrodu jedan pršut a dvije boce finog prošeka pretvorili u vodu. Fratar u potrazi za prošekom, bude upozoren od jednog radnika, nije li moguće bog učinio čudo sa tim prošekom, sav uzrujan odgovori: „Kakvo čudo . . . mora mi se platit prošek!“ Ta eto, ni sami popovi više ne vjeruju u čudo.

Pop dugih ušiju. Jedan pop iz vlaške, koji gubi teren među svojim pokornim ovčicama, traži sreću u Spljetu. U jednoj sakristiji, gdje se kupe svi remeti, sva duševna mizerija i glupost, svo smeće, kojem je popovska manjadora i korito ideal, gdje su kao aktivni članovi jedan Filip Muljačić (Musa) i Kate Balić, izbljuvao je svo svoje blato proti socijalizmu. Bravo, ma bravo! Je li uspio da ga blatom dohvati, nije nam stalo znati, samo bi mu preporučili, želi li ostati slavan i nezaboravan u Beču, gdje se inače sto put blamirao radi svoje ignorance, da tu svoju „moralnu“ tiradu u parlamentu u prisustvu naših drugova izreče.

Akutni brutalni šovinizam. Dva strojarska radnika, rodom iz Trsta, leže u Spljetskoj bolnici sve izprebijani i teško ranjeni. Bili su uposleni kod Solinske tvornice cementa i vraćajući se kući, bili su u noćno doba dočekani i grđno udareni. Zbilja žalosno. No zaludu pitamo čemu ona neljudska mržnja. Tamo pop „odgaja“ puk pa ih pretvara u krvožeđne zvijeri, u šovinističke delinkvente, u robove jedne divlje i neobuzdane mržnje.

Za naš list. Dne 13. o. mj., u borbi proti nepoštenju i nemoralu, N. N. darovao je našem listu 50 kruna.

ISKRE.

Ne jasna adresa. Bečki knez-primas, kardinal Gruža, poslao je ovih dana na adresu svoga stada poslanicu, u kojoj, poslije mnogih hvalopjeva jubilar-nih svečanosti papinih, preporučuje stadu, da se za vrijeme idućih postova suzdržava od prekomjernog jela i pića itd.

Sad se to stado našlo u čudu, jer ne zna, da li se ta poslanica tiče onih nekoliko hiljada „ovčica“, koje nemaju stana, nego spavaju po gradilištima i kanalima a po nekoliko dana ni zalogaja ne okuse, ili se ta poslanica tiče onog dijela stada, koje se poslije karnevala razmiljilo po Nizzi, Abaciji i Rivijeri, da se odmori od bučno i veselo sprovedenih balova. Svakako nejasna adresa.

*

Naš veliki neprijatelj je neznanje. Neka se razumi jednom što mi hoćemo, i ti isti, koji se ogorčeno bore proti nama, dići će visoko zastavu na koju pljuju.

Victor Consideran.

Drugovi! Radnici! Spremajte se da dostojno proslavite dan Prvog Svibnja.